

Motion till riksdagen

1987/88:Ub390

av Ingela Mårtensson (fp)

om ämnet bild i skolan

Ett exempel på sådant som kräver uppmärksamhet är bildområdet. Bilder används inom alla sektorer av samhället, och en växande del av våra kunskaper och attityder skapas i kontakt med bilder. Kunskaper och färdigheter på bildområdet är därför en väsentlig del av elevernas allmänna kommunikationsförmåga.

Så skrev skolöverstyrelsen i mitten av 70-talet inför översynen av läroplanen. Hur har det blivit? Har SÖ:s insikter om bildens betydelse i det nutida samhället omsatts i skolans arbete?

Enligt ledamöter i Bild och Ord Akademien så har skolans bildsyn gått i motsatt riktning. De hävdar att "i en tid då vi kan skapa och sprida bilder som aldrig förr, har skolans bildsyn gått baklänges, rakt in i den skolastiska medeltiden. Nu som då gäller det att "av bokstäver blir man klok, men av bilder blir man dum". Så har vi också fått en blindskola för seende."

Bildlärarna har uppväktat kulturministern och framfört att de inte kan ge eleverna den undervisning läroplanen lovar. De anser att de saknar resurser. Man vill kunna undervisa i mindre grupper för att bl. a. kunna hantera uttrycksmedel som foto, film och video. För att kunna bedriva en meningsfull undervisning i detta sammanhang måste det finnas möjligheter att dela klasserna. Bildlärarna är oroliga för att skolan inte tar sitt bildpedagogiska ansvar.

Även Föreningen Svensk Form (FSF) är oroad över skolans bildundervisning och har uppväktat kulturministern. Bakom en skrivelse som de överlämnat står ytterligare tio föreningar, som organiserar arkitekter, designers och formgivare inom industri och hantverk samt informatörer. Dessa företrädare för bild- och formyrken talar dels om hur viktigt det är att vi förstår ekonomiska, tekniska och sociala konsekvenser av design, dels om att bildens språk inte får behärskas av en elit. Det bör lika väl som det verbala språket kunna förstås och användas av alla. Skrivelsen går ut på att bildundervisningen rör både samhället och individen på ett djupare sätt än vad man i allmänhet föreställer sig, att den kan relateras till såväl kultur som ekonomi och demokrati. FSF analyserar bl. a. gymnasieskolan och konstaterar att ämnet bild nästan helt försvunnit sedan det 1965 upphörde att vara obligatoriskt. FSF påstår vidare att undervisningen på låg- och mellanstadierna ofta är av låg kvalitet samt pekar på bildlärarnas dåliga förutsättningar att undervisa.

De här förhållandena kan belysas med två exempel från Göteborg. Hvitfeldska gymnasiet med över 1 200 elever och enbart teoretiska linjer (där bild och musik i huvudsak har sina timmar) ger ej underlag för en hel bildlärtjänst, utan läraren måste även undervisa på Schillerska gymnasiet. Chalmers har upplevt att arkitektstuderande under senare år saknat förmåga och kunskap när det gäller att framställa sina idéer. Förmåga att teckna fri hand har även betydelse för andra teknologer.

Riksdagen framhöll vid behandlingen av motion 1986/87:Ub822 om ämnet bild "vikten av att eleverna i skolan tränas i att kritiskt granska all den information som – inte minst via bilden – når oss i våra massmedier." Sedan erinras om utvecklingsarbetet Kultur i skolan. Det arbetet utgår emellertid senare från en estetisk syn på bildämnet. Det är naturligtvis inte fel men det är en annan dimension än vad som här framförts. Många skoladministratörer och skolpolitiker ser bara den estetiska dimensionen och bortser från det breda pedagogiska ansvar som samhällsutvecklingen medfört vad gäller elevernas visuella förmåga. Ett sådant snävare perspektiv innebär vidare ett avståndstagande från de pedagogiska vinster och den förstärkning av elevernas intellektuella utveckling som en bredare bildundervisning kan ge.

Riksdagen hänvisade också i sitt betänkande UbU 1987/88:3 till SÖ:s beslut om systematisering av granskningsverksamheten. Enligt uppgift skall läsåret 1987/88 bildämnet och vissa andra estetisk-praktiska ämnen granskas. Brinellskolan i Nässjö har försöksverksamhet med gymnasial bildlinje. Elever rekryteras från hela landet till denna linje. I januari 1988 besöker representanter från åtta länskolnämnder Brinellskolan för att göra en samlad inspektion. Trots den påkostade försöksverksamheten skall ingen befattningshavare vare sig granska eller ha ämneskonferens i bild.

En reell granskning av ämnet bild vore på sin plats. Regeringen borde ta initiativ till att vetenskapligt undersöka hur kunskapen och tillämpningen av bildämnet har förmedlats vid våra grundskolor och gymnasier de senaste tio åren. Vilka resultat har uppnåtts hos eleverna?

Ett informationsamhälle kan inte acceptera visuell analfabetism. Vi måste se bilden inte bara ur estetisk synvinkel utan framför allt som ett generellt medel med vars hjälp vi tar in, bearbetar och förmedlar information. Inom modern kognitionsforskning betraktas i dag de visuella inslagen i vårt tänkande som en kategori vid sidan av de verbala och matematiska. Genom övning av elevernas visuella förmåga tillförs tänkandet ytterligare en effektiv kategori, vilket ökar förutsättningarna för ett flexibelt tänkande, dvs. kreativitet. I en sådan undervisning har estetiken sin givna plats precis som de litterära värdena i undervisningen i ämnet svenska. Men för att ett sådant breddat synsätt skall komma till uttryck i den svenska skolan måste ett bildpedagogiskt utvecklingsarbete komma till stånd. En arbetsgrupp bör därför tillsättas som utgår från denna grundsyn och vars arbete syftar till en förstärkt ställning för bilden som kommunikationsmedel inom förskola, grundskola och gymnasium.

Hemställan

Mot. 1987/88

Ub390

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bildämnets ställning i skolan.

2. att riksdagen hos regeringen begär en undersökning av bildämnets tillämpning och utveckling i grundskolan och på gymnasiet de senaste tio åren samt

3. att riksdagen hos regeringen begär att en expertgrupp med forskningsanknytning tillsätts för att driva bildpedagogiskt utvecklingsarbete i enlighet med motionen.

Stockholm den 26 januari 1988

Ingela Mårtensson (fp)